

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ

У рамках проєкту
Національного фармацевтичного університету
«ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКОВІ ШКОЛИ СЛОБОЖАНЩИНИ»
до 15-річчя наукової школи професора *Алли КОТВИЦЬКОЇ*

«СОЦІАЛЬНА ФАРМАЦІЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

МАТЕРІАЛИ
Х МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

28 травня 2025 року

Харків
НФаУ
2025

УДК 339.1339.13.021

**ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ДОСТУПНОСТІ, ПРЕПАРАТІВ,
ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ДОГЛЯДУ
ЗА ШКІРЯНИМ ПОКРОВОМ ГОЛОВИ**

Міщенко В.І.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

socpharm@nuph.edu.ua, viktoriamischenko@ukr.net

Резюме. У статті було досліджено фізичну доступність препаратів, які застосовуються для догляду за шкіряним покривом голови за даними сайту «1 Соціальна аптека». На час аналізу категорія «Дерматологічні препарати» налічувала 592 торговельних назв (302 (51%)), які є в наявності, а 290 (49%) пропозиції були відсутні). Під категорія «Препарати для шкіри голови» склали лише 3% від загальної кількості, серед яких 50% – це засоби з 2% кетоконазолом для лікування лупи – Кетозорал-Дарниця 2 % шампунь 60 г ПрАТ «ФФ «Дарниця» Україна. Препарати з міноксидилом для лікування алопеції займають 11% – Пілфуд 5% лосьйон 60 мл та Пілфуд 2% лосьйон 60 мл «Bosnalijek», Республіка Боснія-Герцеговина. Перевагу складають препарати у формі шампунів – 66,7%.

Ключові слова: шкіра голови, лупа, шампунь, фізична доступність

Вступ. Дерматологи, трихологи та косметологи радять споживачам використовувати засоби для догляду за шкірою голови кожного разу, коли вони миють чи після миття голови (включаючи пілінг шкіри голови, легкий масаж для покращення кровотоку та використання масок) [3]. Для цього сучасна косметична індустрія пропонує весь спектр косметичних засобів різного типу, що дозволяють забезпечити догляд, які пропонують на своїй інтернет-сторінці аптеки та магазини. В аптеках також можливо отримати рекомендації застосування вітамінів, дієтичних та харчових добавок, різноманітних косметичних засобів, до

складу яких входять лікарські засоби. Особливо гостро це питання стоїть зараз, адже постійний стрес під час війни в нашій країні провокує дерматологічні захворювання. Як відомо, що останні не є виліковними, а мають хронічний перебіг і можуть тривалий час перебувати в стадії ремісії. Постійне нервове напруження провокує рецидив [7]. Тому дослідження фізичної доступності препаратів для догляду за шкіряним покривом голови є актуальним питанням.

Мета. Дослідити фізичну доступність препаратів, які застосовуються для догляду за шкіряним покривом голови за даними сайту «1 Соціальна аптека».

Методи та матеріали. У дослідженні використовувалися оглядовий, математичний, графічний методи аналізу. Матеріалами слугували вихідні дані сайту «1 Соціальна аптека», наукові праці фахівців з обраної тематики.

Результати досліджень. Сьогодні мережа налічує 176 аптек та є однією з найбільш динамічних мереж України [10]. Нами було досліджено сайт «1 Соціальна аптека», де у категорії «медикаменти» присутня під категорія «дерматологічні препарати», яка складається з дев'яти пунктів, на час аналізу 12.04.2025 р. налічує 592 торговельних назв (табл. 1) [8].

Таблиця 1

**Дерматологічні препарати, які присутні на інтернет-сайті
в аптеках мережі «1 Соціальна Аптека»**

№	Назва під категорії, що присутні на сторінці аптеки на інтернет-сайті	Кількість наявних одиниць на сайті	% від загальної
Дерматологічні препарати			
1.	Препарати для шкіри голови	18	3,0
2.	Мазі, гелі від болю і забоїв	99	16,7
3.	Препарати від вугрової висипки і акне	36	6,1
4.	Препарати при псоріазі, екземі, шкірній сверблячці, укусах	148	25,0
5.	Ранозагоювальні та антисептичні препарати	157	26,5
6.	Препарати від корости	6	1,0
7.	Гормональні мазі	77	13,0
8.	Протигрибкові препарати для нігтів	41	6,9
9.	Лікування бородавок	10	1,7
		592 уп	100

На першій сторінці онлайн-аптеки «1 Соціальна аптека» розміщена інформаційна довідка для споживачів, яка інформує пересічних громадян про шкірні захворювання. Привертаємо увагу, що на сайті присутня наступна інформація: «Сайт <https://1sa.com.ua/> не несе відповідальності за можливі негативні наслідки, що виникають в результаті використання користувачами інформації, розміщеної на сайті». Споживачів застерігають про негативні наслідки самолікування. На цей час існує широкий спектр препаратів для місцевого та внутрішнього застосування, які досить ефективно справляються з різними шкірними патологіями (псоріаз, акне, шкірні венеричні захворювання, вітиліго, дерматит та ін.). Дерматологічні засоби забезпечують різну лікувальну дію на шкірні покриви:

- захищають від паразитарних і мікробних уражень (противірусні, протигрибкові, протипедикульозні, антибактеріальні засоби, антисептики),
- зменшують пітливість, відчуття свербіння,
- стимулюють регенерацію та епітелізацію, коли відбувається лікування ран (антипсориатичні, кератолітичні препарати) [4].

Особливо ретельно фахівці підходили до інформації про препарати, що застосовуються для лікування шкірних захворювань, і приділили цьому питанню особливу увагу. На інформаційній сторінці онлайн-аптеки «1 Соціальна аптека» приведено, що серед препаратів, якими лікують шкірні захворювання, виділяють п'ять груп, які на час аналізу налічують 592 торговельну назву препаратів (302 (51%)), які є в наявності, а 290 пропозицій 49% (відсутні на час аналізу, але ж при замовленні додатково їх можливо отримати):

- гормональні засоби (топічні стероїди) застосовують при тяжкому перебігу запального процесу, які місцево здатні активно впливати на вогнища запалення, швидко і безпечно ліквідуючи його, які активно застосовують при псоріазі, дерматиті та екземі (19,7%);

- атопічні ретиноїди – це препарати від шкірних висипань на основі вітаміну А, які найбільш дієві при лікуванні акне (9,6%);
- дерматологічні антибіотики – використовуються в комплексному терапевтичному підході до лікування бактеріальних етіологій: карбункулів, фурункулів, імпетиго (27,7%);
- протигрибкові засоби – використовуються в терапії дерматологічних захворювань для лікування кандидозу та дерматомікозів, полегшуючи основні симптоми (27,6%);
- антисептики – препарати, що гальмують або спричиняють загибель шкідливих патогенних мікроорганізмів (15,8%).

Також споживачів на інтернет-сторінці інформують, що здійснюючи вибір препаратів для лікування шкірних патологій, слід обов'язково враховувати причини хвороби (етіотропна терапія), механізми розвитку захворювання (патогенетичне лікування) і симптоми, що її супроводжують (симптоматична терапія). Для дерматологічних засобів характерно застосування спеціальних лікарських форм (ЛФ) для зовнішнього використання. На першому місці присутні м'які ЛФ, які переважають (63,9%) а саме:

- мазі (107 торговельних назв – Інфларакс мазь, 15 г ФФ «Здоров'я», Україна, що складає 29,6% від загальної),
- гелі (68 торговельних назв – Гель Сіліцеа проти герпесу на губах 2 г, Мібе ГМБХ Арцнайміттель, Німеччина, що складає 18,8% від загальної),
- креми (56 торговельних назв – Бетаметазон-Дарниця кр. 25 г, ПрАТ «ФФ «Дарниця»», Україна, що складає 15,5% від загальної).

Також інші ЛФ, що займають 36,1% від загальної, це такі форми, як: порошки, розчини, аерозолі, спреї, лосьйони, лініменти, які теж доцільно використовувати саме при лікуванні та профілактиці захворювань.

Серед категорії «Дерматологічні препарати» на інтернет-сайті аптеки «1 Соціальна Аптека» представлена під категорія «Препарати для шкіри голови», яка займає лише 3% від загальної кількості (табл.). Половина 50% – це засоби з

2% кетоконазолом для лікування лупи – Дермазол Плюс шампунь 100 мл «Kusum Healthcare», Індія; Кетозорал-Дарниця 2 % шампунь 60 г ПрАТ «ФФ «Дарниця»», Україна. Засоби для знищення головних вошей, складають 11% – Чемерична вода 100 мл «Червона Зірка ВАТ», Україна; Паранікс® спрей проти вошей і гнид для лікування 100 мл Benelux. Препарати з міноксидилом для лікування алопеції теж займають 11% – Пілфуд 5% лосьйон 60 мл та Пілфуд 2% лосьйон 60 мл «Bosnalijek», Республіка Боснія-Герцеговина, та ін.

За ЛФ у категорія «Препарати для шкіри голови» переважають шампуні, які складають 66,7% від загальної кількості (рис. 1).

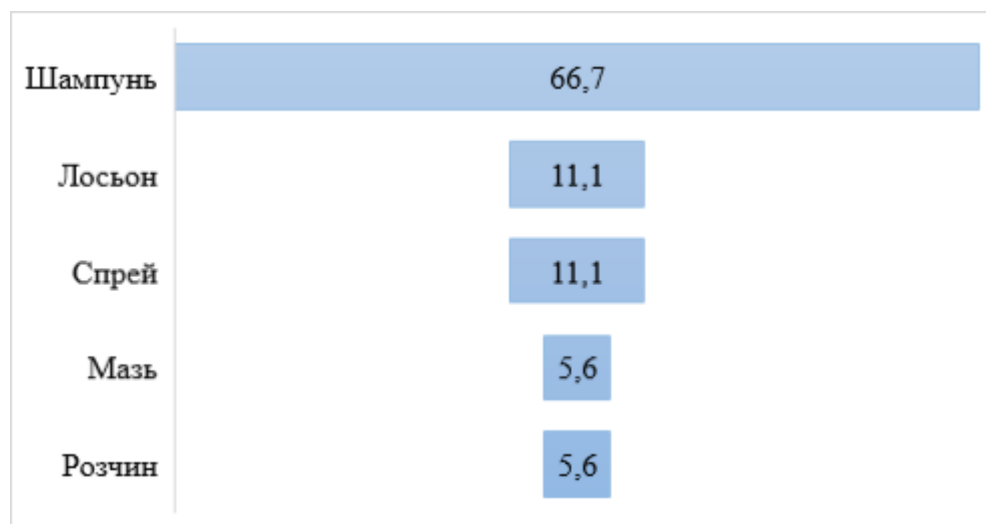

Рис. 1. Розподіл за ЛФ у категорії «Препарати для шкіри голови» за даними на інтернет-сайті аптеки «1 Соціальна Аптека»

Відомо, що краса та здоров'я волосся – один з показників, що істотно впливає на зовнішній вигляд людини і її сприйняття іншими [1]. Кожного дня шкіра голови та волосся піддається негативному та агресивному впливу навколишнього середовища: сонячні промені, жорстка вода, сушіння феном, гаряча укладка [2]. Косметичні компанії використовують переважно натуральні компоненти, завдяки чому можна досягти таких бажаних ефектів. як: зволоження, зміцнення, тонізації, живлення, відновлення (Капсіол 100 мл, ТОВ «Фітофарм», Україна). Спеціальні засоби для шкіри голови, що присутні на сайті «1 Соціальна Аптека», дозволять ефективно позбутись від цих проблем. Засоби

для догляду за шкіряним покривом голови мають також лікувально-профілактичні властивості, а саме: відновлюють шкірний баланс шкіри, покращують кровообіг, наділяють волосся енергією та блискучістю, зміцнюють та активізують їх зростання [3].

На сайті «1 Соціальна Аптека» існують спеціальні засоби з трихологічним ефектом, які покращують ріст волосся, зміцнюють цибулини, нормалізують виділення шкірного жиру, попереджають випадіння і вирішують проблему лупи, а саме:

- усунення сухості, лущення, подразнення і свербіння шкіри;
- вирішення проблеми ламкості волосся і посічених кінчиків;
- забезпечення шкірному покриву краси, м'якості, шовковистості, густоти [9].

Такі косметичні товари знадобляться покупцям, хто фарбує волосся та часто робить укладання й постійно сушить волосся феном (Кондиціонер Evoluderm (Еволюдерм) для сухого та пошкодженого волосся живильний з аргановою олією 200 мл, «Evoluderm», Франція [8].

Пропонуються спеціальні гелі та спреї, які захищають шкіру голови і волосся від впливу гарячої техніки (Кондиціонер Original Botanic (Ориджінал Ботанік) Total Repair для пошкодженого волосся відновлюючий жіночий 250 мл, «Egalle S.L.» Іспанія) [8].

Фахівці, до яких звертаються споживачі косметики: дерматологи, трихологи та косметологи радять використовувати косметику для шкіри щоразу після миття голови (включаючи пілінг шкіри голови, легкий масаж для покращення кровотоку та використання масок) [6]. Для цього сучасна косметична індустрія пропонує весь спектр засобів для шкіри різного типу, що дозволяють забезпечити висококласний повсякденний догляд, які пропонує на своїй інтернет-сторінці «1 Соціальна аптека»:

- масла для сухої шкіри (Масло рослинне Ароматика Жожоба, 50 мл, ТОВ «Ароматика», Україна);

- косметику від лупи і себореї (Шампунь Кеназол 2 % розчин 100 мл, «Pharma International», Іорданія; Дермазол плюс шампунь по 50 мл у флак. «Кусум Хелтхкер ПВТ ЛТД», Індія);
- лосьйони для чутливої шкіри (Пілфуд 5% лосьйон 60 мл, «Bosnalijek», Республіка Боснія-Герцеговина;
- концентрати для ослабленого волосся (Капсіол розчин 100 мл, ТОВ «Фітофарм», Україна)
- пілінги, які очищають шкіру і волосся (Гель-пілінг для обличчя і зони декольте Зелена Аптека Молодість шкіри 250 мл, ТОВ «Ельфа, Україна»);
- маски, які очищають, живлять шкіру і волосся (Маска Babaria жожоба олія для волосся 400 мл, Babaria Іспанія; Бальзам-маска Ельфа Реп'яхова для волосся 200 мл, ЗАТ «Ельфа»; Україна; Бальзам-маска репейная Elfa Pharm 200 мл ЗАТ «Ельфа».

Висновки. Досліджено інформаційну сторінку онлайн-аптеки «І Соціальна аптека». У категорії «медикаменти» (що є тривіальною назвою, та застосовується серед користувачів, а не фахівців) присутня під категорія «дерматологічні препарати», яка складається з дев'яти пунктів, і на час аналізу налічувала 592 торговельну назву товарів (302 (51%)), які є в наявності, а 290 (49%) пропозицій були відсутні. До підкатегорії «Препарати для шкіри голови» належить лише 3,0%, серед яких 50% – це засоби з 2% кетоконазолом для лікування лупи – Кетозорал-Дарниця 2 % шампунь 60 г «Дарниця ЗАО» Україна. Засоби для знищення головних вошей, складають 11% – Чемерична вода 100 мл «Червона Зірка ВАТ», Україна. Препарати з міноксидилом для лікування алопеції теж займають 11% – Пілфуд 5% лосьйон 60 мл та Пілфуд 2% лосьйон 60 мл «Bosnalijek», Республіка Боснія-Герцеговина, та ін. Перевагу складають ЛФ у формі шампунів – 66,7%. Також на сайті спеціальні засоби з трихологічним ефектом, які покращують ріст волосся, зміцнюють цибулини, нормалізують виділення шкірного жиру, попереджають випадіння і вирішують проблему лупи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко К.Ф., Івашків М.І. Основні підходи до вибору форми лікарського засобу для місцевого лікування себорейного дерматиту волосистої частини голови. *Редакційна колегія*. 2021. С. 19.
2. Демченко В.О., Лебедєва А.В. Аналіз ринку лікарських засобів, які застосовуються проти випадіння волос. Сучасна фармація: історія, реалії та перспективи розвитку: матеріали науково-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 20-й річниці заснування Дня фармацевтичного працівника України, м. Харків, 19-20 вересня 2019 р.: у 2 т. – Харків: НФаУ, 2019. Т. 2. С. 152-154.
3. Дослідження головних тенденцій розвитку ринку косметологічної продукції в Україні / Попова І.А., Міщенко В.І, Куриленко Ю.Є., Калашнік К.Ю. Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики: матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 14-15 березня 2023 р. / ред. кол.: А.С. Немченко та ін. – Х.: Вид-во НФаУ, 2023. – 134-142 с.
4. Зінченко К.В., Рябова О.О. Засоби дерматокосметики для догляду за шкірою при себорейному дерматиті. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю: YOUTH PHARMACY SCIENCE 2023. С. 190-192. <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/33814/1/190-191.pdf> (дата звернення 13.04.2025 р.)
5. Технологія лікувально-косметичних засобів: навчальний посібник / упоряд: Борисюк І.Ю., Фізор Н.С., Валіводзь І.П., Акішева А.С. Одеса, ОНМедУ, 2020. 52 с.
6. Черкасова А.О., Димченко А.А., Коноваленко І.С. Розробка алгоритму створення екстемпорального лікарського засобу для лікування себорейного дерматиту шкіри голови. Біофармацевтичні аспекти створення екстемпоральних лікарських засобів: міжнародна конференція. 2022. С. 159-160. <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/29042/1/160-161.pdf> (дата звернення 13.04.2025 р.)

7. Шевченко С.І. Захворювання шкіри: психосоматичний аспект. URL: <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.19.191.pdf> (дата звернення 13.04.2025 р.)
8. «1 Соціальна аптека». Головний сайт. URL: <https://1sa.com.ua/medikamenty/> (дата звернення 13.04.2025 р.)
9. Fedorovska M.I., Polovko N.P., Yarema I.O. Методологія створення дерматокосметичних засобів для профілактики та лікування алопеції. *Clinical pharmacy*. 2018. № 22(1). С. 20-27.
10. Fishka. 1 Соціальна аптека. URL: <https://myfishka.com/partner/038> (дата звернення 13.04.2025 р.)

Resume. The article investigates the physical availability of medicines for scalp care according to the data of the website “1 social pharmacy”. At the time of the analysis, the category “Dermatological drugs” included 592 brand names (302 (51%) were available, and 290 (49%) were not). The category “Scalp preparations” accounted for only 3% of the total, including 50% of preparations with 2% ketoconazole for the treatment of dandruff - Ketosoral-Darnitsa 2% shampoo 60 g, “Pharmaceutical Firm ‘Darnytsia’, Ukraine. Products with minoxidil for the treatment of alopecia account for 11% - Pilfood 5% lotion 60 ml and Pilfood 2% lotion 60 ml, Bosnalik, Republic of Bosnia and Herzegovina. Preference is given to products in the form of shampoos - 66.7%.

Key words: scalp, dandruff, shampoo, physical availability